

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«İdjtihad» Constantinople

Téléph : 20865

xxviième ANNÉE

1 Mai 1932

İÇTİHA

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 344

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdı

5 liradır

ADRES

Cığaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi yedinci sene

1 Mayıs 1932

İMLÂ MESELESİ

- Akşam gazetesine -

23 Mart 1932 tarihli nushanız da «İctihad» « Hakimiyyeti Milliye » ve « Muhit » in orijinal imlâları adlı mekaleyi okudum . Buna dair pek muhtasar mülâhazamı arz ediyorum .

Hiç bir kimse ve makam imlâmızın mutlak bir kemale vasil olmuş olduğunu ve artık lâ-yetegayyer olacağını iddia etmemiştir . İmlâ lûgatı ise bir az fazla sûratle vücade getirilmiştir . (İctihad) imlâ meselesi hakkındaki fikirlerini, hülâsaten , 311 numaralı nushasının 5537'inci sahifesinde **Alfabemize ait mülâhaza** sernamesi altında yazdığı gibi , İctihad muharrirlerinden ve türkoloji âlimlerimizden Köse Raif Paşa oğlu Fuat Beyefendinin mutadit makalelerinde [ezcümle 341 numaralı İctihattaki makalesile] şerh etmişti .

(Hemze) ve (ayn) işaretlerini kullanmam hakkındaki itirazınıza yalnız bir misal ve sual ile cevap vereceğim . Fransızca Monstrueux veya Impudique kelimelerle ifade edilen « شنيع » kelimesile, Fransızca Réel kelimesinin karşılığı olarak kullandığımız « شئ » kelimelerini birbirinden ayırarak yazmanın başka türlü çaresi var mıdır ?

Kraldan ziyade krallık taraftarı görünen bazı gençlerimiz « efendim arapça kelimelerin bize lüzumu yoktur » diyip işin içinden çıkıyorlar . Bunun, türk diline bir sui kasd olduğunu anlamıyorlar . Biz acemden ve araptan alınmış kelimeleri atsak dilimizin kelime adedi

belki onbeş bin kalmaz . Şimdi arabî, farisî ve bazı fransızca kelimelerle beraber 35 bini güç buluyor . Halbuki fransız dilinin kelime adedi, 80 bin, ingilizcenin 90 bin, almanca'nın takriben 95 bindir . Beğenmediğimiz arapçanın kelimeleri mecmuu 200 binden fazla imiş . Ben lisan hususunda da tart ve imha taraftarı değil cezp ve temsil taraftarıyım .

Hemze işareti olarak (') ve ayn işareti olarak (')u musteshriklerin kullandıkları gibi kullanmazsak türkçemizin tahsilsiz ermenilerin türkçesi menzelesine düşmesinden korkarım . Başka türlü [İmrandan] me'mur ve [emr den] me'mur yazılamaz .

Dilimizin ne kadar dar ve fakir ve genişlemeye, zenginlenmeye ne kadar muhtaç olduğunu, ilmi ve felsefi ve hattâ edebî eserler tercemesile meşgul olanlar ve ancak onlar pek iyi anlarlar . Geçen gün fazıl muhibbim ve kıymetli roman muharririmiz **Reşat Nuri** Beyefendi ile hasbıhal ederken bahse sürüldüğü veçh ile **Les anciens étaient beaux, mais nous sommes jolis** ibaresini dilimize bîhakkın nakletmekten âciziz . Çünkü (Beau) ile (Joli) arasındaki tefavütü gösterecek kelimelerimiz yoktur . Burada Beau kelimesini olsa olsa « gösterişli » kelimesile terceme ederek işin içinden çıkmaya çalışırız . (Beau), asil ve haşmetli bir güzeldir . (Joli) ince , narin , nazik güzeldir , (Beau) ya hayran olunur , (Joli) sevilir .

Bundan belki kırk sene evvel herkes (ben) kelimesinin mefulünileyhi olan (bana) yı (𐤁𐤍𐤁𐤀) şeklinde yazarken ben (ba𐤁𐤀) yazdığım zaman ve 25 senedenberi lâtın rakamlarını kullandığım vakit bana böyle hücum edilmişti. Yalnız rakamlar için kıyamet koparan memleket, lâtın harflerini de kabul etti . Bizim makul (rationel) imlâmızın da mühaceme mevzuu olduktan sonra kabul olunacağına eminiz .

Fakat zihnî ve fikrî inkişafın serbest faaliyeti ile mümkün olduğuna kail olması lâzım gelen bir gençin, bu nevi faaliyeti, zecrî hükümlerle takyidi tavsiye etmesi teessüf olunmaya şayan - dır. Eğer hükûmetimiz böyle bir hareketi makul ve müfit görseydi imlâ lûgatına cezaî bir mad - dei kanuniye ilâve ederdi. Fakat memnun olarak işittiğime göre bu inkılâbın Pişvası olan Gazi Hz. imlâmızın ve dilimizin yavaş yavaş tekâmül edeceğine ve henüz lâyetegayyer bir şekil almamış olduğuna kanaatini izhar buyurmuşlardır . Zaten başka türlüüne ihtimal vermeyi samimi hürmete mugayir sayarım .

İsmimin Dj ile yazılması hikmetini 339 n u - maralı (İçtiḥad) ın (Posta kutusu adlı) ve maktuasını aşağıya raptettiğim açık bir cevabım pek âlâ izah etmektedir :

A. L. beye : Bizde a'ile isimleri yoktur : Cevdet ismi çoktur biri birinden farklı değildir. Bunlardan biri Dj ile yazılırsa diğerlerinden ayrılır. Yazılış birini diğerlerinden ayırır. Misal olarak fransızcadan iki isim alıyorum : Henri ve Henry, Mirabo, Mirbeau, teleffuzlar hep birdir fakat yazılış ayrı olduğundan musemmaları biri birine karışdırmaz . Diğer iki isim daha zikr edeyim :

Guyot ve Guyau bunların da telaffuzları bir - dir. Ve hiç bir kimse Henry ye neden ismini

Henri şeklinde yazmıyorsun demez ve bunu bir mes'ele yapmayı hatırından geçirmez . Ahmet Cevdet in Cevdet i Abdullah Djevdet in Cevdet inden ayrılmak için biri C. diğeri Dj. ile yazı - lıyor. Bunda fransızcanın işi yoktur.

Dil ve imlâ hususunda pek çok söylenecek sözler kaldı . İcab ederse mevzua tekrar avdet ederiz .

Akşam gazetesinin 7 nisan 1932 tarihli nushasında intişar etmiş olan bu satırlara aynı nushada cevap verilmiştir. bu cevapta tenkid - lerin temerküz ettiği nokta , mecmuanın kapa - ğındaki klişede mecmuanın ismi İctihat sek - linde yazıldığı halde içinde geçen aynı kelime - nin nihayetinde (d) harfi bulunmasıdır . Bu klişe yazısı tarafımızdan yazılıp çinkoğrafa gönderilmiş değildir. Disilbinden bahseden bu cevabı makalede imlâ lûgatına ve dil encüme - ninin koyduğu kaidelere muhalefet müteaddit - tir. Bir tanesini zikr ile iktifa edeyim :

İctihat etmek. yazmak ve telaffuz etmek hem selikamıza, hem de dil encümeninin kabul ettiği usule muhaliftir. Tek olarak İctihat sek - linde yani nihayeti (T) li olarak yazılan bu kelime sadalı bir harf ile başlayan bir kelime ile iltisak edince (d) ile teleffuz edilir ve yazılır :

İctihad etti , İctihad oldu , İctihad evi kelimeleri gibi .

İmlâ hususundaki kanaatlarımız sabit ve imlâmızın daha ilmi ve makul esaslarla ıslah ve tadil edileceğine emin olmakla beraber bu cezri karar ve ıslah vaki oluncaya kadar mu - harrirlerimizin istimal ve tercih ettikleri İmlâ tarzı ne olursa olsun, günlük gazetelerdeki tarzda tertip etmeleri - mektep şakirtlerinin şimdilik yeknesık imlâ görmeleri ve teşevvüşten muha - fazaları maksadı yegânesile - müretteplerimize tenbih edilmiştir .

İlim sütunu

İLİM VE ZANNİYAT

Biz İnsanlar da'ima iki kuvvetin te'siri al - tında yaşadık ve yaşamaktayız : İlim ve itikat.

İlim mantıklaşmış beşerin malûmatı müte - madiyyesine girmiş ve ona merbut devam ede